

2022–2023 M. UTENOS REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS Nr. LT029-01-03-01
„UGDYMO PRIEINAMUMO ATSKIRTĮ PATIRIANTIEMS VAIKAMS
DIDINIMAS“
PAGRINDIMO APRAŠAS

2025-03-06 Nr. T-17
 (data ir registracijos numeris)

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

Regiono plėtros uždavinys (-iai)	LT029-01-03 „Padidinti formalaus ir neformalaus švietimo paslaugų kokybę ir sumažinti pasiekiamumo netolygumus regione“
---	---

II SKYRIUS
SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Igyvendinant regioninę pažangos priemonę Nr. LT029-01-03-01 „Ugdymo prieinamumo atskirtį patiriantiems vaikams didinimas“ (toliau – Priemonė) bus sprendžiama 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros plano (toliau – Planas) 2 problemos „Nepakankama švietimo paslaugų kokybė ir prieinamumas“ giluminė priežastis „Formalaus ir neformalaus švietimo paslaugų kokybės bei pasiekiamumo netolygumas“ ir ją nulemiančios aplinkybės: mažesnė nei šalyje ikimokyklinio ugdymo, ypač 3–5 metų vaikų, ugdymų švietimo įstaigose, dalis, kurią nulemia ikimokyklinio ugdymo vietų trūkumas dėl nepakankamo ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros talpumo (pajėgumo), ypač miesto vietovėse; mažo gyventojų tankio ir žemo urbanizacijos lygio (nutolusių kaimiškų vietovių gausa) sąlygoti švietimo paslaugų prieinamumo netolygumai dėl nepakankamos vaikų pavėžėjimo į / iš ugdymo įstaigas paslaugų teikimo; nepritaikyta bendrojo ugdymo (BU) įstaigų aplinka įvairias fizines negalias turinčių vaikų, jų tėvų/globėjų, mokyklų personalo poreikiams. Nustatytos problemos priežastį nulemiančios aplinkybės neleidžia užtikrinti tinkamo ugdymo paslaugų prieinamumo visame regione, ypač atskirtį ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantiems vaikams.

Tikslinės grupės, kurioms skirta Priemonė. Atskirtį (taip pat ir dėl negalios) ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantys vaikai, mokiniai, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai, kiti asmenys su negalia (vaikų tėvai, mokytojai ir kt.).

Ikimokyklinio ugdymo bendra situacija ir sprendžiamos esamos problemos priežastys. 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje¹ (toliau – RPP), pagal 2020 m. duomenis, nustatyta, kad poveikio rodiklio „3–5 metų vaikų, ugdymų švietimo įstaigose, dalis“ reikšmė Utenos regione siekia tik 81 proc. ir tai yra viena žemiausių šalyje šio rodiklio reikšmių (mažesnis rodiklis fiksuotas tik Tauragės (71 proc.) ir Marijampolės (79 proc.) regionuose).

Atliekant nagrinėjamos paslaugos poreikio analizę svarbu pažymėti, kad rengiantis Švietimo įstatymo nuostatų įgyvendinimui (nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą taps visuotinis nuo 4 metų amžiaus, nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. – nuo 3 metų amžiaus, nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. – nuo 2 metų amžiaus) ikimokyklinio ugdymo paslaugų poreikis, nepriklausomai nuo mažėjančio regiono gyventojų skaičiaus, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio amžiaus vaikus, ilgalaikėje perspektyvoje išliks aktualus. Pagal Lietuvos statistikos departamento skelbiamus 2022 m. pradžios duomenis Utenos regione yra 5 242 vaikai nuo 1 iki 6 metų amžiaus (esami ir būsiami ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo paslaugos vartotojai), tame skaičiuje apie 31 proc. gyvena Utenos rajono savivaldybėje (1 609), Visagino savivaldybėje – 919, Anykščių rajono savivaldybėje –

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713

912, Molėtų rajono savivaldybėje – 679, Zarasų ir Ignalinos rajonų savivaldybėse atitinkamai 595 ir 528. Analizuojant paslaugos poreikį ir tikslinės grupės dydį, pagal Lietuvos statistikos departamento skelbiamus paskutiniųjų 5 metų duomenis (2017–2021 m.), nustatyta, kad regione viso gimė 4 506 vaikai (arba vidutiniškai 901,2 gimusieji per metus), tame skaičiuje Utenos rajono savivaldybėje – 1 384 (vidutiniškai 276,8 per metus), Visagino savivaldybėje – 819 (vidutiniškai 163,8 per metus), Anykščių rajono – 763 (vidutiniškai 152,6 per metus), Molėtų rajono – 565 (vidutiniškai 113 per metus), Zarasų rajono – 537 (vidutiniškai 107,4 per metus) ir Ignalinos rajono – 438 (vidutiniškai 87,6 per metus).

Pagal Lietuvos statistikos departamento skelbiamus 2022 m. pradžios duomenis nustatyta, kad 5 metų amžiaus vaikų regione yra 961, 4 metų – 919, 3 metų – 863, 2 metų – 788, 1 metų – 741 ir iki 1 metų – 744. Atsižvelgiant į RPP pateiktą informaciją, kad 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis Utenos regione yra 81 proc., apskaičiuojama, kad šių vaikų skaičius regione turėtų siekti apie 2 221 $((961 + 919 + 863) * 81 \text{ proc.})$. Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus Švietimo įstatymo nuostatomis dėl vaikų nuo 3 metų amžiaus privalomo ikimokyklinio ugdymo apskaičiuojama, kad vien tik 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, skaičius regione padidėtų iki 2 392 $(863 + 788 + 741)^2$, t. y. 171 vaiku daugiau. Įvertinus nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. įsigaliosiančias Švietimo įstatymo nuostatas dėl vaikų nuo 2 metų amžiaus privalomo ikimokyklinio ugdymo apskaičiuojama, kad 1–5 metų amžiaus vaikų dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme skaičius sudarytų apie 3 614 $(788 + 741 + 744 + 741 + 741 * 81 \text{ proc.})^3$, kai tuo tarpu pagal 2022 m. rugsėjo 1 d. savivaldybių duomenis ikimokykliniame ugdyme dalyvauja 3 343 vaikai, t. y. 271 vaiku daugiau.

Net ir įvertinus tą aplinkybę, kad vaikų skaičius kiekvienoje amžiaus grupėje išliks artimas dabar fiksuotam mažiausiam gimstamumui (pesimistinis scenarijus, kurio siekiant išvengti ir yra vykdomos įvairios regiono plėtrą skatinančios iniciatyvos) ir atitinkamai mažiausiam vaikų skaičiui 1 metų amžiaus grupėje – 741 vaikas (nepaisant per 2022 metus padidėjusio vaikų skaičiaus iki 744), ilgalaikėje perspektyvoje skaičiuojama, kad ikimokykliniame ugdyme dalyvautų ne mažiau kaip 3 564 vaikai $(741 * 4 + 741 * 81 \text{ proc.})^4$, t. y. 221 vaiku daugiau.

Taigi, ilgalaikėje perspektyvoje, net ir esant pesimistiniam scenarijui (pagal dabartines tendencijas nustatant galimą mažiausią vaikų skaičių), atsižvelgus į numatomą visuotinį ikimokyklinį ugdymą, skaičiuojamas vaikų dalyvausiančių ikimokykliniame ugdyme skaičius yra didesnis nei esamas dabartinis ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičius.

Atliekant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų pasiūlos ir paklausos analizę, pagal savivaldybių pateiktus 2022-2023 mokslo metų duomenis (2022-09-01 duomenys), nustatyta, kad ikimokyklinį / priešmokyklinį ugdymą regione vykdo 55 ugdymo, įskaitant bendrojo ugdymo, įstaigos ir jų skyriai, kurių bendras skaičiuotinas talpumas (vietų skaičius) siekia 4 218, tame skaičiuje ikimokyklinio ugdymo vietų yra apie 3 431. Minėti duomenys patvirtina, kad esamas visų regiono ikimokyklinių įstaigų talpumas yra ženkliai mažesnis nei aukščiau paminėtas paskutiniųjų 5 metų regione gimusiųjų skaičius ir / ar esamas bei būsimas ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo paslaugos vartotojų (vaikai nuo 1 iki 6 metų amžiaus) skaičius. Bendras regiono ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo vietų užimtumas siekia 4 056 vaikus, tame skaičiuje, kaip paminėta aukščiau, ikimokyklinio ugdymo – 3 343. Neužpildytų laisvų ugdymo vietų dažnu atveju yra tik nutolusiose kaimo gyvenamosiose vietovėse, kadangi nėra užtikrinta vaikų pavėžėjimo į / iš ugdymo įstaigas paslauga. Minėtą priežasties poveikį dar labiau nulemia žemas Utenos regiono urbanizacijos lygis (pagal Lietuvos statistikos departamento 2022 m. pradžios duomenis, šalyje bendras miestuose gyvenančių žmonių skaičius sudaro daugiau nei 68 procentus, kai tuo tarpu Utenos regione tik kiek daugiau nei 57 procentus. Didesnė gyventojų koncentracija mieste, pagal Utenos regiono rajonų savivaldybių duomenis, fiksuota

² Vertinama pagal 2022 m. duomenis 3, 2 ir 1 metų amžiaus vaikų, kurie atitinkamai 2024 m. metais bus 5, 4 ir 3 metų amžiaus, skaičius.

³ Vertinama pagal 2022 m. duomenis 2, 1 ir iki 1 metų amžiaus vaikų, kurie atitinkamai 2025 m. metais bus 5, 4 ir 3 metų amžiaus, skaičius. Papildomai nustatant, kad 2 metų amžiaus vaikų skaičius būtų mažiausias pagal iki šiol fiksuotą vaikų skaičių atitinkamoje amžiaus grupėje (741), o nuo 1 metų vaikų dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme dalis siektų apie 81 proc. nuo iki šiol fiksuoto mažiausio vaikų skaičiaus $(741 * 81 \text{ proc.})$.

⁴ Vertinama, kad privalomame ikimokykliniame ugdyme nuo 2 iki 5 metų kiekvienoje amžiaus grupėje dalyvautų mažiausias iki šiol fiksuotas vaikų skaičius (741), o nuo 1 metų vaikų dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme dalis siektų apie 81 proc. nuo iki šiol fiksuoto mažiausio vaikų skaičiaus $(741 * 81 \text{ proc.})$.

tik Utenos rajono savivaldybėje, kurioje miesto gyventojai sudaro – 67,6 proc., o kituose regiono rajonų savivaldybėse mieste gyvenančių gyventojų dalis yra ženkliai mažesnė, atitinkamai: Zarasų rajono – 43,6 proc.; Anykščių – 41 proc.; Ignalinos – 39,4 proc., Molėtų – 33,8 proc.). Regiono savivaldybių miesto vietovėse (savivaldybių centruose) nustatytas vietų trūkumas, kai kuriose regiono savivaldybių ugdymo įstaigose ugdymas vykdomas viršijant įstaigų maksimalų leistiną talpumą.

Priemonės rengimo metu (2022 m.) nustatyta, kad didžiausia paslaugų paklausa ir pasiūla koncentruota regiono centre – Utenos rajono savivaldybėje, kurioje ikimokyklinį / priešmokyklinį ugdymą vykdo 17 ugdymo, įskaitant bendrojo ugdymo įstaigas ir jų skyrius. Bendras šių įstaigų esamų grupių vietų talpumas siekia 1 567 vietas, tame skaičiuje 1 215 ikimokyklinio ugdymo vietų. Faktinis visų įstaigų užimtumas siekia 1 514, tame skaičiuje 1 207 ikimokyklinio ugdymo. Šie duomenys patvirtina, kad ikimokyklinio ugdymo užimtumas artimas maksimaliam leistinam įstaigų talpumui pagal higienos normas. Didžioji ugdymo vietų dalis sukoncentruota Utenos mieste, kuriame veikia 8 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, bendras jų talpumas – 1 390 (iš jų ikimokyklinis 1 100), faktinis užimtumas – 1 478 (iš jų ikimokyklinis 1 100), laukiančiųjų eilėje, kuriems galimai nebus laisvų vietų 2022-11 – 2023-09 laikotarpiu, skaičius – 51. Kaimo vietovėse ikimokyklinį ugdymą teikiančiuose įstaigose bendras maksimalus talpumas siekia – 177 (iš jų ikimokyklinis 115), faktinis užimtumas – 136 (iš jų ikimokyklinis 107), laukiančiųjų eilėje nėra. Taigi kaimo vietovėse yra laisvų neužpildytų tiek ikimokyklinio, tiek priešmokyklinio ugdymo vietų. Priemonės rengimo metu, atliekant Utenos rajono savivaldybės giluminių priežasčių analizę nustatyta, kad pagal paskutinių 2-3 metų (2020-2022 m.) duomenis gimusių vaikų skaičius yra stabilus, tačiau tėvams pageidaujant anksčiau grįžti į darbo rinką yra poreikis steigti ankstyvojo amžiaus (1-2 metų) vaikų grupes, kuriose pagal HN gali ugdytis ne daugiau 10 vaikų. Vadovaujantis Utenos rajono savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 15 d. sprendimu Nr. TS-87 „Dėl Utenos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021-2025 metų bendrojo plano patvirtinimo“ Utenos mokyklose-vaikų darželiuose „Eglutė“ ir Varpelis“ nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. nėra formuojamos 1-2 – os klasės, nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. neformuojamos 3 klasės, o nuo 2024 m. – 4 klasės. Atsilaisvinusios patalpos galėtų būti panaudotos naujų grupių steigimui šiose ugdymo įstaigose. Planuota, kad esamų laisvų patalpų pritaikymas leistų pagerinti ankstyvojo (1-2 metų amžiaus vaikų) ikimokyklinio ugdymo situaciją savivaldybėje. Taip pat Priemonės rengimo metu nustatyta, kad laisvų patalpų, kurias galima būtų pritaikyti steigiant naujas ugdymo vietas, yra Utenos vaikų lopšelio - darželio „Saulutė“ patalpose, todėl šioje ugdymo įstaigoje buvo įvertinta galimybė įsteigti 3-5 metų amžiaus vaikams grupę, kurioje ugdytųsi iki 20 vaikų. Taigi Priemonės rengimo metu (2022 m.) buvo paskaičiuota, kad augančiam paslaugos poreikiui Utenos mieste, ypač ankstyvojo amžiaus grupių, užtikrinti reikėtų viso įsteigti 5 naujas ikimokyklinio ugdymo grupes, kuriose viso būtų sukurta / įsteigta apie 50 naujų ikimokyklinio ugdymo vietų. Taip pat buvo nustatytas poreikis įrengti 5 lauko edukacines erdves Utenos mokyklose - vaikų darželiuose „Eglutė“ ir Varpelis“ (po 2 vnt.), Utenos vaikų lopšelyje-darželyje „Saulutė“ (1 vnt.). Siekiant užtikrinti ugdymo vietų prieinamumą ir didesnę vaikų ikimokyklinio ugdymo aprėptį, ypač kaimo vietovėse, nustatytas poreikis įsigyti 1 mokyklinį autobusą.

Priemonės įgyvendinimo metu, vertinant besikeičiančią demografinę ir nagrinėjamos paslaugos poreikio pokyčius nulemiančią situaciją, Utenos rajono savivaldybė, atsižvelgdama į tėvų prašymus, nelaukdama kada bus įgyvendintas Priemonės projektas Utenos mokykloje - vaikų darželyje „Eglutė“ ir Utenos mokykloje - vaikų darželyje „Varpelis“ įsteigė 2 naujas grupes 1-2 metų amžiaus vaikams (po 10 vietų) ir priėmė į jas 20 vaikų. Taip pat 2023 m. pradėjo Utenos vaikų lopšelio-darželio „Eglutė“ kompleksinius modernizavimo darbus, apimančius viso pastato ir jo teritorijos sutvarkymą, kadangi šių darbų visa apimtimi Priemonės apimtyse pagal finansuojamas veiklas įgyvendinti galimybės nėra, o Utenos vaikų lopšelio - darželio „Saulutė“ kompleksinius modernizavimo darbus planuoja pradėti artimiausiu metu. Vertinant šias pasikeitusias aplinkybes Priemonės apimtyse patikslintas poreikis įsteigti 1 ikimokyklinio ugdymo grupę. Nustatyta, kad tikslingiausią šią grupę įrengti Utenos vaikų – lopšelyje darželyje „Varpelis“, kadangi ugdytinių skaičius per pastaruosius 2 metus šioje įstaigoje išlieka stabilus – 163 vaikai, todėl išlieka poreikis naujai įsteigiamos grupės vidaus įrengimui bei 2 lauko edukacinių erdvių įrengimui, transporto priemonės įsigijimui sprendžiant vaikų pavėžėjimo prieinamumo didinimą visame Utenos mieste. Utenos vaikų lopšelio - darželio „Varpelis“ lokacija yra miesto centre tarp dviejų gyventojų skaičiumi didžiausių Dauniškio ir Aukštakalnio daugiabučių

kvartalų, kuriuose kuriasi ir jaunos šeimos. Ugdymo įstaiga yra patogiai pasiekama, joje yra 1 laisva patalpa po mokyklos klasių uždarymo, kurioje planuojama įrengti papildomą grupę, tačiau taip pat trūksta ir lauko edukacinių erdvių ugdytinių reikmėms (sportui, kūrybai, tyrinėjimui, renginiams ir kt.). Taigi pagal pasikeitusias aplinkybes nustatyta, kad dalį Priemonės apimtyse planuotų veiklų Utenos rajono savivaldybė jau įgyvendino savo lėšomis, dalį įgyvendins ateityje atliekant kompleksinius Utenos vaikų lopšelio-darželio „Eglutė“ ir Utenos vaikų lopšelio - darželio „Saulutė“ pastatų modernizavimo darbus kitais finansavimo šaltiniais, o šios Priemonės apimtyse išliko poreikis 1 naujos grupės (10 vietų) įsteigimui Utenos vaikų lopšelyje - darželyje „Varpelis“ bei atitinkamai su tuo susijusios infrastruktūros įrengimui / įsigijimui.

Priemonės apimtyse planuoti veiksmai, atsižvelgiant į besikeičiančią demografinę ir atitinkamus nagrinėjamos paslaugos poreikio pokyčius įtakojančią situaciją, pasikeitė ir Visagino savivaldybėje. Priemonės rengimo metu buvo įvertinta, kad Visagino savivaldybė pagal tikslinės grupės imtį yra ne tik viena iš didžiausių regiono savivaldybių (1 000 gyventojų tenkantis vidutinis 2017–2021 metų gimstamumo rodiklis yra didžiausias regione), bet išskirtinė ir tuo, kad ikimokyklinis ugdymas savivaldybėje vykdomas keliomis kalbomis. Visagino mieste ikimokyklinį ugdymą vykdo 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, iš kurių 3-ose ugdymas vykdoma rusų kalba, 2-ose įstaigose – lietuvių kalba. Bendras visų įstaigų talpumas siekia 892 vietas, tame skaičiuje 692 vietos skirtos ikimokykliniam ugdymui. Faktinis visų įstaigų užimtumas siekia 895, tame skaičiuje 690 ikimokyklinio ugdymo. Ikimokyklinio ugdymo vietos užpildytos, o kai kuriose ugdymo įstaigose ir viršytos. Pastebima tendencija, kad didesnė dalis rusakalbių šeimų pasirenka galimybes leisti vaikus į lietuviškus darželius, siekdami, kad vaikai išmoktų valstybinę kalbą ikimokykliniame amžiuje, o taip pat renkasi tas ugdymo įstaigas, kurios numato kryptingai modernizuoti edukacines erdves, taikyti naujus ugdymo modelius ir pan. Atsižvelgus į Visagino savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigose pastebimą vietų trūkumą (yra laukiančiųjų eilėje) buvo nustatyta, kad būtina didinti esamų ikimokyklinio ugdymo įstaigų pajėgumus, steigiant naujas ikimokyklinio ugdymo grupes. Visagino savivaldybė yra pasirinkusi vystyti inžinierinių mokslų ir kūrybinių industrijų specializacijas įvairiose savivaldybės srityse, todėl viena iš šių sričių bus ir ikimokyklinis ugdymas. Visagino savivaldybė planuoja stiprinti ikimokyklinio ugdymo įstaigų tinklą diegiant STEAM koncepcijos orientavimą (STEAM tinklą), kiekviename iš jų specializuojantis skirtingose STEAM srityse. Nustatyta, kad ugdymo įstaigose yra nenaudojamų ar nepritaikytų patalpų (pvz. buvę nebenaudojamos baseinų, ar kitos nepritaikytos patalpos), kurias tinkamai pritaikius yra galimybė įsteigti trūkstamas ikimokyklinio ugdymo grupes. Pagal Priemonės rengimo metu analizuotus aktuales duomenis, preliminariai buvo nustatyta, kad siekiant patenkinti ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumo poreikį reikėtų papildomai įsteigti 5 naujas ikimokyklinio ugdymo grupes (po vieną 16 vietų ugdymo grupę kiekvienoje ugdymo įstaigoje), kurių bendras talpumas sudarytų 80 naujų ikimokyklinio ugdymo vietų. Taip pat buvo įvertinta ir tai, kad savivaldybės teritorijoje ir mieste nėra pakankamai užtikrinta vaikų pavėžėjimo iki / iš ugdymo įstaigų paslauga, kadangi nėra tam skirtų pritaikytų mokyklinių autobusų, todėl buvo nustatytas poreikis įsigyti 1 mokyklinį autobusą. Priemonės įgyvendinimo metu rengiant bei vertinant su minėta situacija susijusio projekto dokumentus, Visagino savivaldybė, atsižvelgdama į pasikeitusią demografinę situaciją bei tendencijas, įvertinusi jau atliekamas bei planuojamas atlikti bendros infrastruktūros modernizavimo apimtis, priėmė sprendimą, kad anksčiau planuotos veiklos esant poreikiui bus užtikrintos kitais finansavimo šaltiniais, todėl šios Priemonės apimtyse Visagino savivaldybėje planuoti veiksmai/projektai, skirti ikimokyklinio ugdymo prieinamumo pagerinimui, neplanuojami.

Molėtų rajono savivaldybėje ikimokyklinį ugdymą vykdo 8 ugdymo, įskaitant bendrojo ugdymo, įstaigos ir jų skyriai, kurių bendras talpumas siekia 502 vietas, tame skaičiuje 377 ikimokyklinio ugdymo vietos. Faktinis visų įstaigų užimtumas siekia 488, tame skaičiuje 382 ikimokyklinio ugdymo. Ikimokyklinių ugdymo vietų faktinis užimtumas viršija maksimalų ugdymo vietų skaičių. Didžioji ugdymo įstaigų vietų dalis yra įsteigta Molėtų mieste, kuriame veikia 2 vaikų lopšeliai-darželiai ir kurių bendras talpumas siekia 341 vietas, tame skaičiuje ikimokyklinis ugdymas 269. Faktinis mieste esančių ikimokyklinio ugdymo įstaigų užimtumas 347, tame skaičiuje 275 ikimokyklinio ugdymo. Priešmokyklinio ugdymo faktinis užimtumas atitinka leistiną talpumą, o ikimokyklinio ugdymo užimtumas viršija maksimalų leistiną talpumą, yra laukiančiųjų eilėse, kurių poreikiai dėl ugdymo vietų trūkumo Molėtų mieste nėra patenkinti. Iškelus iš Molėtų „Vyturėlio“ vaikų lopšelio-darželio Molėtų

menų mokyklos dailės skyrių atsilaisvino dalis įstaigos patalpų, kurios kaip galima alternatyva galėtų būti svarstomos pritaikyti trūkstantoms ikimokyklinio ugdymo vietoms Molėtų mieste įsteigti. Įvertinus Molėtų mieste esančių vaikų lopšelių-darželių talpumą ir užimtumą, siekiant patenkinti augantį ikimokyklinio ugdymo vietų poreikį, kuris taip pat padidės ir dėl numatomo visuotinio ikimokyklinio ugdymo, paskaičiuota, kad būtina papildomai įrengti 3 naujas grupes, kuriose bendrai būtų įkurta / įsteigta 54 naujos ikimokyklinio ugdymo vietos.

Pagal gyventojų ir nagrinėjamos tikslinės grupės imtį mažiausios Ignalinos ir Zarasų rajonų savivaldybės panašios tuo, kad savivaldybių centruose – Ignalinos ir Zarasų miestuose veikia tik po vieną ikimokyklinį ugdymą vykdančią įstaigą. Ignalinos mieste – Ignalinos „Šaltinėlio“ mokykla, kurios maksimalus talpumas yra 215 (iš jų ikimokyklinis 155), faktinis užimtumas – 207 (iš jų ikimokyklinio ugdymo 148), o Zarasų mieste – „Lakštingalos“ mokykla, kurioje bendras ikimokykliniam ugdymui skirtų vietų talpumas (kartu su Magučių ugdymo skyriumi) siekia 215 vietų, faktinis užimtumas – 229 ikimokyklinio amžiaus vaikai. Taigi abiejose savivaldybių centruose esančiose ugdymo įstaigose užimtumas yra arba artimas maksimaliam įstaigos talpumui, arba jau ir dabar yra viršytas, kas kelia didelę riziką dėl šių savivaldybių galimybių tinkamai užtikrinti visuotinio ugdymo paslaugų prieinamumą ateityje.

Ignalinos rajone ikimokyklinį ugdymą vykdo 7 ugdymo, įskaitant bendrojo ugdymo, įstaigos ir jų skyriai, kurių bendras talpumas siekia 393 vietas, tame skaičiuje 297 ikimokyklinio ugdymo vietos. Faktinis visų įstaigų užimtumas – 334, tame skaičiuje 244 ikimokyklinio ugdymo. Kaimo vietovėje yra 6 įstaigos / skyriai, kurių bendras talpumas siekia 178 (iš jų ikimokyklinio ugdymo 142), faktinis užimtumas – 127 (iš jų ikimokyklinio ugdymo 96). Zarasų rajono savivaldybėje ikimokyklinį ugdymą vykdo 5 ugdymo, įskaitant bendrojo ugdymo, įstaigos ir jų skyriai, kurių bendras talpumas siekia 306 vietas, tame skaičiuje 292 vietos skirtos ikimokykliniam ugdymui. Faktinis visų įstaigų užimtumas siekia 300, tame skaičiuje 295 ikimokyklinio ugdymo. Taigi Ignalinos savivaldybėje laisvų vietų pasiūla yra tik kaimiškose vietovėse esančiose įstaigose (didesnis kaimo vietovėse veikiančių ugdymą teikiančių įstaigų skaičius), todėl siekiant padidinti paslaugos prieinamumą bei laivų vietų užpildymą būtina užtikrinti tinkamą vaikų pavėžėjimo paslaugą. Kaip ir paminėta aukščiau, didžiausia ugdymo vietų pasiūla ir paklausa sukoncentruota Ignalinos ir Zarasų miestuose esančiose vienintelėse veikiančiose ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Analizuojant pastarųjų metų augantį poreikį kaimiškose vietovėse gyvenančių šeimų vaikų ugdymui savivaldybių centruose esančiose įstaigose (darbo vietų koncentracija savivaldybių centruose ar šalia jų, vyresni vaikai ugdomi šalia esančiose mokyklose, taip pat dėl palankaus grupių darbo laiko) bei vertinant Švietimo įstatymu įtvirtintą būsimą visuotinį ikimokyklinį ugdymą, ateityje šios įstaigos gali nebeužtikrinti augančio ikimokyklinio ugdymo paslaugų poreikio.

Skirtingą miesto ir kaimo vietovių ugdymo vietų talpumą ir užimtumą lemia tai, kad tiek Ignalinos, tiek Zarasų rajonų savivaldybės yra ne tik rečiausiai apgyvendintos Utenos regiono savivaldybės (gyventojų tankis pagal 2022 m. pradžios duomenis Ignalinos rajono savivaldybėje siekia tik 10,0 gyv./1km², o Zarasų – tik 11,1 gyv./1km²), bet ir vienos iš rečiausiai apgyvendintų šalies savivaldybių teritorijų (mažesnis gyventojų tankis šalyje fiksuotas tik Varėnos r. sav. – 9,4 gyv./1km²). Šią aplinkybę patvirtina atliktos analizės metu nustatyti atvejai, kad kaimiškose vietovėse gyvenantys tėvai neleidžia vaiko ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą, nes neturi galimybės pavežti vaiko iki / iš ugdymo įstaigos, o vaikų pavėžėjimas dėl atitinkamo transporto (mokykliniai autobusai) trūkumo nėra išspręstas. Ignalinos rajone esanti Didžiasalio „Ryto“ gimnazija, šios gimnazijos Dūkšto skyrius ir Naujojo Daugėlišio skyrius yra nutolę nuo kitų įstaigų bei nuo rajono savivaldybės centro, o šiose įstaigose aptarnaujama nuo centro nutolusių gyvenviečių paslaugos gavėjai. Analogiška situacija yra ir Zarasų rajono savivaldybėje, kurioje teritoriškai nutolusiems Dusetų, Antazavės ir Antalieptės seniūnijose gyvenantiems vaikams paslaugas užtikrina nuo rajono centro iki artimiausios kitos ikimokyklinio ugdymo įstaigos apie 33 km. nutolęs Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijos ugdymo skyrius „Sartukas“. Analizės metu taip pat nustatyta, kad kiekvienais metais didėja vaikų, kuriems skiriamas privalomas ikimokyklinis ugdymas, dalis. Įvertinus šias aplinkybes, ikimokyklinio ugdymo prieinamumo ir vaikų įtraukties didinimui Priemonės apimtyse Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijos ugdymo skyriuje „Sartukas“ numatoma papildomos ugdymo grupės steigimas, o Ignalinos r. Didžiasalio „Ryto“ gimnazijos Dūkšto skyriuje ugdymo vietų trūkumą Ignalinos savivaldybė numato užtikrinti nuosavomis lėšomis, t. y. ne Priemonės apimtyse.

Taigi, Ignalinos ir Zarasų rajono savivaldybėse esamas ikimokyklinio ugdymo vietų prieinamumo trūkumas siejamas su tomis pačiomis priežastimis (mažas gyventojų tankis, dideli atstumai tarp retai apgyvendintų nutolusių kaimo vietovių, savivaldybių centruose esančiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose (tik po vieną įstaigą kiekviename savivaldybių centre) nustatytas vietų trūkumas dėl pritaikytų patalpų stygiaus, po vieną perpildytą teritoriškai nutolusią kaimo vietovių įstaigą, kurioje aptarnaujami nuo savivaldybės centro nutolę paslaugos gavėjai). Įvertinus šias problemą įtakančias priežastis, siekiant užtikrinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą bei išvengti ugdymo vietų trūkumo ateityje, Zarasų rajono savivaldybėje numatoma įkurti 2 papildomas grupes (po vieną miesto ir nutolusioje kaimo vietovėje esančioje ugdymo įstaigoje), o Ignalinos rajono savivaldybėje ikimokyklinio ugdymo vietų trūkumas steigiant naujas grupes bus užtikrinamas savivaldybės biudžeto lėšomis, tačiau šioje savivaldybėje Priemonės lėšomis, atsižvelgiant į aptarnaujamas teritoriškai nutolusias kaimo gyvenamąsias teritorijas, numatoma įsigyti 3 mokyklinius, ikimokyklinio amžiaus vaikų, įskaitant neįgaliųjų, poreikiams pritaikytus autobusus. Bendras naujai įkurtų / įsteigtų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius Zarasų rajono savivaldybėje siektų apie 40 vietų, o siekiant užtikrinti paslaugų prieinamumą tarp retai apgyvendintų minėtų savivaldybių teritorijų, Ignalinos rajono savivaldybės atveju skaičiuotinas trūkstamų mokyklinių autobusų, kuriuos planuojama įsigyti, skaičius yra 3, o Zarasų – 2.

Vaikų pavėžėjimo paslaugos trūkumas nustatytas ir Anykščių rajono savivaldybėje (didžiausia Utenos regiono teritorija, kurios plotas sudaro 1 764 km²), kurioje ikimokyklinį / priešmokyklinį ugdymą vykdo 13 ugdymo, įskaitant bendrojo ugdymo, įstaigų ir jų skyrių. Anykščių mieste paslaugos poreikiui užtikrinti veikia 4 lopšeliai-darželiai, kuriuos lanko 404 ikimokyklinio amžiaus vaikai. Kaimo vietovėse esančių įstaigų bendras talpumas siekia 154 vietas, iš kurių faktiškai užpildyta 121. Įvertinus tiek esamas laisvas ikimokyklinio ugdymo vietas Anykščių rajono savivaldybės kaimiškose teritorijose, tiek vertinant ir vykdomą bendrojo ugdymo mokymų tinklo pertvarkos procesą, esamas nepakankamas paslaugų prieinamumas bei ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų dalis bus didinama įsigyjant vaikų pavėžėjimo priemones (mokyklinius autobusus). Viso regiono savivaldybės ikimokyklinio prieinamumo užtikrinimui planuoja įsigyti 6 mokyklinius, ikimokyklinio amžiaus vaikų, įskaitant neįgaliųjų, poreikiams pritaikytus autobusus, kuriais preliminariai skaičiuojama, kad nustatytais maršrutais bus pavežami ne mažiau kaip 195 vaikai. Preliminariai skaičiuojama, kad apie 50 – 60 proc. šių vaikų bus naujai į ikimokyklinį ugdymą įtraukti vaikai.

Apibendrinimas. *Aukščiau pateikti regiono ir savivaldybių duomenys, ypatinai miesto vietovėse, patvirtina nepakankamą infrastruktūros prieinamumą ir ikimokyklinio ugdymo vietų trūkumą. Priklausomai nuo regiono savivaldybių urbanizacijos lygio ir ikimokyklinį ugdymą vykdančių įstaigų teritorinio pasiskirstymo, ypatinai teritoriškai nutolusiose kaimiškųjų regiono savivaldybių kaimo vietovėse, formuoja vaikų pavėžėjimo į / iš ugdymo įstaigos paslaugos poreikį, kuris nėra tenkinamas dėl šiai paslaugai teikti būtino transporto priemonių trūkumo. Minėtos problemos priežastims pašalinti, siekiant užtikrinti, kad vaikų ikimokyklinio ugdymo prieinamumas būtų užtikrintas visose regiono savivaldybėse, nepriklausomai nuo to kurioje regiono savivaldybėje tikslinė grupė gyvena, 4-iose skirtingose regiono ugdymo įstaigose numatoma įsteigti / įkurti 6 naujas ikimokyklinio ugdymo grupes, kuriose bendras naujų ugdymo vietų skaičius siektų apie 104 vietas. Skaičiuotinas naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas siektų ne mažiau kaip 631 vietą, o naudotojų skaičius per metus siektų ne mažiau kaip 454 asmenis. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumui užtikrinti taip pat numatoma viso bendrai įsigyti 6 mokyklinius, ikimokyklinio amžiaus vaikams, įskaitant neįgaliųjų, poreikiams pritaikytus autobusus, kuriais preliminariai skaičiuojama, kad nustatytais maršrutais bus pavežami ne mažiau kaip 195 vaikai.*

Taigi priemonės apimtyse, atliepiančios pagrindinės su nagrinėjama paslauga susijusios tikslinės grupės (ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai) bendrus poreikius regione, planuojama įsteigti 104 naujas ikimokyklinio ugdymo vietas, kas leistų šiai tikslinei grupei gauti tinkamas ikimokyklinio ugdymo paslaugas, įsigytos transporto priemonės leis užtikrinti tinkamą paslaugos pasiekiamumą, ypatinai teritoriškai nutolusiose regiono kaimiškųjų savivaldybių teritorijose. Priemonės apimtyse svarbus ne tik minėtas kiekybinis sprendžiamos problemos pokytis, bet ir kokybinis pokytis, kadangi Priemonėje dalyvaujančiuose regiono ikimokyklinio ugdymo įstaigose įsteigus naujas grupes bus

sudarytos tinkamos sąlygos persikirstyti esamus perpildytų grupių vaikus, užtikrinant, kad ikimokyklinio ugdymo paslauga būtų teikiama nepažeidžiant HN ir jose nustatytų ugdymo(si) standartų.

Siekiami esamos problemos sprendimo rezultatai leis prisidėti prie RPP nurodytos 2 problemos „Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis“ susijusių priežasčių pašalinimo ir šiai problemai priskirto poveikio rodiklio „Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis | procentai“ reikšmės siekimo.

Bendrojo ugdymo (BU) įstaigų infrastruktūros kokybiniai parametrai, prieinamumo dėl nepritaikytos bendrojo ugdymo (BU) įstaigų aplinkos įvairias fizines negalias turinčių vaikų, jų tėvų/globėjų, mokyklų personalo poreikiams, netolygumai. Kita ypatingai svarbi identifikuotos 2 problemos giluminė priežastis, kurią būtina spręsti – įvairias fizines negalias turinčių vaikų, jų tėvų/globėjų, mokyklų personalo poreikiams, nepritaikyta BU įstaigų aplinka. 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos (toliau – IP) 4.5. uždavinio specialiojo rodiklio „Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalią, dalis nuo visų mokyklų“ reikšmė, nustatyta pagal 2021 m. duomenis, Sostinės regione siekia 14,1 proc., kai tuo tarpu Vidurio ir vakarų Lietuvos (VVL) regione, įskaitant ir Utenos regioną, siekia tik – 8,6 proc.

Vertinant pradinės reikšmės nustatymo duomenis, pagal Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS) pateikiamus Mokyklų pritaikymo neįgaliesiems anketų duomenis⁵ už 2020-2021 mokslo metus (per analizuojamą laikotarpį buvo pateikti 66 regiono bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių) duomenys), nustatyta, kad žmonių su negalia (ŽN) poreikiams pritaikyta (*ŽN gali savarankiškai judėti visame pastate ir teritorijoje*) tik 5 regione esantys BU mokyklų ir jų padalinių (skyrių) pastatai, kas sudaro mažiau nei 7,6 proc. nuo visų minėtų įstaigų. Regiono pradinės reikšmės vidiniams netolygumams nustatyti, pagal aukščiau paminėtus ŠVIS pateikiamus 2020-2021 m. m. duomenis, įvertinta, kad Ignalinos, Molėtų ir Zarasų rajonų savivaldybėse per analizuojamą laikotarpį nebuvo nurodomas kaip tinkamai pritaikytas ŽN poreikiams nei vienas BU įstaigų ar jų skyrių pastatas, nors šiose savivaldybėse bendras atitinkamų įstaigų pastatų skaičius siekė net 28 (*Ignalinos ir Molėtų rajonų savivaldybėse po 9, Zarasų rajono savivaldybėje – 10*), Anykščių rajono savivaldybėje atitinkamai ŽN poreikiams pritaikyti 2 iš 13, Utenos rajono savivaldybėje 2 iš 20, Visagino savivaldybėje 1 iš 5 BU mokyklų ar jų padalinių (skyrių) pastatai.

Atsižvelgiant į mažėjantį gyventojų, įskaitant mokinių, skaičių regione, mokyklų tinklo pertvarkos procesus, siekiant nustatyti esamos situacijos vidinius regiono švietimo sistemos paslaugų prieinamumo netolygumus ir esamos problemos poveikio mastą tikslinei grupei (*atskirtį (taip pat ir dėl negalios) ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantys vaikai, mokiniai ir kiti asmenys su negalia (vaikų tėvai, mokytojai ir kt.)*), išanalizuoti aktualiausi ŠVIS pateikiami mokyklų pritaikymo neįgaliesiems anketų už 2022-2023 m. m. duomenys. Nustatyta, kad bendra ŽN poreikiams pritaikytų regiono BU įstaigų ir jų skyrių dalis siekia tik 9,3 proc. (5 iš 54 anketas pateikusių įstaigų ir jų skyrių). Tai reiškia, kad ŽN poreikiams pritaikyta yra mažiau nei kas dešimta regiono BU įstaiga ar jos skyrius. Svarbu paminėti, kad lyginant 2020-2021 m. m. ir 2022-2023 m. m. duomenis, bendra regiono ŽN poreikiams pritaikytų regiono BU įstaigų ir jų skyrių dalis nuo 7,6 proc. iki 9,3 proc. padidėjo ne todėl, kad padidėjo ŽN poreikiams pritaikytų regiono BU įstaigų ir jų skyrių skaičius (jų kaip buvo taip ir yra tik 5-ios), o todėl, kad sumažėjo pačių įstaigų ir jų skyrių skaičius (nuo 66 iki 54).

Regiono mastu vertinant atskirų savivaldybių 2022-2023 m. m. duomenis, ypatingai tų kuriose nurodoma, kad nėra pritaikytas nei vienas BU įstaigų ir jų skyrių pastatas, nustatyta, kad Ignalinos rajono savivaldybėje iš duomenis pateikusių 8 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių), 2 pastatai yra 1 aukšto, 3 yra 2 aukštų ir 3 atitinkamai yra 3 aukštų ir daugiau. Kaip minėta tarp visų Ignalinos rajono savivaldybėje esančių įstaigų visiškai pritaikytų ŽN poreikiams nėra, 6 įstaigos (skyriai) pritaikytos dalinai (*1 ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba, 1 pastate ir teritorijoje aplinka iš esmės pritaikyta, bet yra nepritaikytų pastato (infrastruktūros) elementų, o 4 ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*), 2 įstaigos nėra pritaikytos. Tarp tik dalinai pritaikytų įstaigų yra nors pagal mokinių skaičių ir mažėjanti bet didžiausia (*pagal 2022-09-01 duomenis mokėsi 696 mokiniai*) ir efektyviausiai veikianti Ignalinos rajono savivaldybės mokykla (*ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*) ir kuri, atsižvelgus į mokyklų tinklo pertvarką, yra teritoriškai palankiausia atvežti mokinius iš kaimiškų teritorijų, todėl šioje įstaigoje ŽN poreikiams

⁵ [1 - 3 klausimai \(emokykla.lt\)](#)

pritaikymo priemonių diegimo darbai (*įrengiant liftą, pakeičiant lauko ir vidaus duris bei užtikrinant įvažiavimo į patalpas judėjimo negalią turintiems vaikams galimybes, privažiavimo ir lauko takų, pritaikytų neįgaliesiems tarp dviejų mokyklos pastatų įrengimas, trūkstamų pandusų įrengimas, tualetų ir kriauklių kabinėtuose įrengimas bei pritaikymas ŽN poreikiams, sensorinio kambario įrengimas ir kitų universalaus dizaino elementų diegimas, siekiant atitikti Gairėse nustatytus mokyklos ir jos aplinkos pritaikymo ŽN poreikiams reikalavimus*) Ignalinos rajono savivaldybėje yra prioritetiniai. Analizuojant mokinių pavėžėjimo paslaugų galimybes Ignalinos savivaldybėje nustatyta, kad bendrojo ugdymo mokyklose, pagal 2022-09-01 duomenis, yra 15 mokyklinių autobusų, iš jų 6 yra blogos ar patenkinamos būklės ir tik 1 autobusas pritaikytas neįgaliesiems. Savivaldybės 2022-09-01 duomenimis savivaldybės švietimo įstaigose yra 4 judėjimo negalią turintys mokiniai, įskaitant ir ikimokyklinio amžiaus vaikus. Įvertinus tendencijas (t. y. judėjimo negalią turinčių mokinių skaičiaus svyravimus 5 metų laikotarpyje nuo 4 iki 5), siekiant pilnai išspręsti šių vaikų vykimą į ugdymo įstaigas ir atgal, vertinamas ne mažesnis nei 5 neįgalųjų vaikų skaičius. Nustatyta, kad dėl vieno iš mažiausių šalyje gyventojų tankio savivaldybės teritorijoje vis sudėtingiau tampa organizuoti vaikų pavėžėjimą, ilgėja vaikų laikas praleidžiamas kelionėje į / iš mokyklos. Pavežami net 108 specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai, tarp jų ir fizinę negalią turintys vaikai. Atsižvelgus į tai planuojama įsigyti 1 mokyklinį, pritaikytą judėjimo negalią turintiems asmenims vežti, autobusą.

Kita regiono savivaldybė, kurioje nėra pritaikytas ŽN poreikiams nei vienas BU įstaigų ir jų skyrių pastatas yra Zarasų rajono savivaldybė. Šioje savivaldybėje iš duomenis pateikusių 9 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių), 4 yra 2 aukštų ir 5 atitinkamai 3 aukštų ir daugiau. Kaip ir minėta pagal pateikiamus 2022-2023 m. m. duomenis, tarp visų įstaigų visiškai pritaikytų ŽN poreikiams nėra, 7 pritaikytos dalinai (*visose iš jų ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*), 2 nėra pritaikytos. Tarp nepritaikytų yra ir Zarasų Pauliaus Širvio progimnazija, kurioje pagal 2022-2023 m. m. duomenis skelbiamus ŠVIS, mokosi net 340 mokinių. Taip pat tik dalinai pritaikytos ir kitos efektyviai veikiančios Zarasų rajono savivaldybės BU įstaigos: Zarasų „Ažuolo“ gimnaziją, Zarasų „Santarvės“ pradinė mokyklą ir Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnaziją, tačiau svarbu įvertinti, kad kelerių metų bėgyje planuojama sujungti dvi mokyklas, atsižvelgiant į pastatų neekonomiškumą, atsisakant Zarasų „Santarvės“ pradinės mokyklos pastato, todėl racionalu pritaikyti tik trijų mokyklų pastatus – Zarasų Pauliaus Širvio progimnaziją, Zarasų „Ažuolo“ gimnaziją ir Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnaziją. Siekiant šiose ugdymosi įstaigose pagerinti teikiamų paslaugų prieinamumą ŽN poreikiams, būtina jas pritaikyti ŽN poreikiams (*pagal kiekvienos įstaigos individualius poreikius įrengiant reikiamus keltuvus ir / ar liftus, atliekant tualetų pritaikymą ŽN poreikiams, durų angų praplatinimą ir durų keitimą, trūkstamų porankių įrengimą, sensorinių kambarių įrengimą ir / ar kitos pagal Gairių reikalavimus šiose įstaigose būtinos ŽN poreikiams pritaikymo priemonės*). Taip pat, kadangi nei viena iš planuojamų pritaikyti BU įstaigų (*viso 3 įstaigos*) neturi neįgaliesiems pritaikyto mokyklinio autobuso, planuojama viso įsigyti 3 mokyklinius, pritaikytus judėjimo negalią turintiems asmenims vežti, autobusus. Pagal savivaldybės pateiktus 2022-09-01 duomenis bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 4 judėjimo negalią turintys mokiniai bei 1 judėjimo negalią turintis vaikas – ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Taip pat yra žinoma apie 1 mokyklinio amžiaus vaiką, turintį judėjimo negalią ir nelankantį bendrojo ugdymo mokymo įstaigos, bei apie 1 šią negalią turintį ikimokyklinio amžiaus vaiką, nelankantį ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

Visagino savivaldybė taip pat yra viena iš tų regiono savivaldybių, kurioje nurodoma, kad nėra visiškai pritaikytų ŽN poreikiams bendrojo ugdymo mokyklų. Iš duomenis pateikusių 5 bendrojo ugdymo mokyklų, 1 yra 2 aukštų, 4 – 3 aukštų ir daugiau. Nurodoma, kad visos 5 mokyklos yra pritaikytos tik dalinai (*1 ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba, o 4 ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*). Siekiama pritaikyti ŽN poreikiams pagal mokinių skaičių (2022-09-01 duomenimis mokyklą lankė 517 mokinių) efektyviausiai veikiančią Visagino savivaldybės BU įstaigą – Visagino „Gerosios vilties“ progimnaziją ir Visagino Draugystės progimnaziją, kurioje pagal 2022-09-01 duomenis mokėsi 416 mokinių. Minėtuose mokyklose planuojama įrengti automatines lauko duris, hidraulinius vertikalus keltuvus ar liftą, suremontuoti ir pritaikyti ŽN poreikiams sanitarines (higienos) patalpas kiekviename pastatų aukšte, praplatinti kur reikia kabinetų ir kitų patalpų durų nišas ir įrengti naujas duris, įrengti privalomus žymėjimus ir vedimo sistemas turintiems regėjimo negalią, sutvarkyti bei ŽN poreikiams pritaikyti mokyklų priėjimus ir

stovėjimo aikštelės, įrengti mokinių poilsio (sensorinius kambarius) ir bendravimo erdves. Įgyvendintos minėtos ir kitos privalomos veiklos leis užtikrinti, kad pasirinktuose mokyklose nebus jokių fizinių kliūčių (arba jos kompensuotos alternatyviomis judėjimą lengvinančiomis priemonėmis), ribojančių savarankišką patekimą į šių mokyklų pastatus ir judėjimą jų viduje visose erdvėse, nepriklausomai nuo asmens turimų judėjimo galimybių. Visagino savivaldybėje pagal 2022-09-01 duomenis visose BU mokyklose mokosi 1 991 mokinys, mokinių pavėžėjimo paslaugai užtikrinti įstaigos turi keturis 19 vietų mokyklinius autobusus ir vieną mokyklinį autobusą pritaikytą mokiniams su negalia vežti, kuris tikimasi atitinkamų paslaugų poreikį užtikrins ir ateityje.

Utenos rajono savivaldybėje iš duomenis pateikusių 13 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių), įskaitant Utenos mokyklą - vaikų darželį „Eglutė“ ir Utenos mokyklą - vaikų darželį „Varpelis“, 5 yra 2 aukštų, 8 – 3 aukštų ir daugiau. Tarp visų minėtų įstaigų tik 1 įstaiga yra visiškai pritaikyta ŽN poreikiams, 8 yra pritaikytos dalinai (*1 ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba, 1 įstaiga – pastatas ir teritorijos aplinka iš esmės pritaikyta, bet yra nepritaikytų pastato (infrastruktūros) elementų, o 6 ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*), 4 įstaigos nėra pritaikytos. Vertinant tai, kad į Utenos Krašunos progimnazijos patalpas nuo 2020-09-01 įsikėlė ir Utenos Krašunos progimnazijos „Versmės“ skyrius, kuriame ugdomi mokiniai, turintys specialiųjų ugdymo(si) poreikių, tarp kurių yra ir vaikų su judėjimo negalia, bei, tai kad Utenos Krašunos progimnazija pagal mokinių skaičių (662 mokiniai pagal 2022-2023 m. m. duomenis, be minėto „Versmės“ skyriaus) yra didžiausia ugdymo įstaiga Utenos rajone, svarstoma pritaikyti ŽN poreikiams būtent šią įstaigą (*įrengti liftą, kadangi dabar įstaiga priskiriama prie dalinai pritaikytų įstaigų - ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis, taip pat įrengti sensorinį kambarį ir /ar kt. pritaikymo NŽ poreikiams priemonės*). Lifto įrengimas, nusiraminimo kambarių įsteigimas pagelbėtų įvairią negalią turinčių žmonių patekimui į ugdymo įstaigą bei sėkmingesniai ugdymo organizavimui. Taip pat projektu numatomas 2 ir 3 a. tualetų (po 1 vnt.) pritaikymas neįgaliesiems, iš viso po vieną tualetą 2 ir 3 aukštuose, taktilinių ženklų vidaus patalpose įrengimas ir kitos Gairėse nustatytos būtinos ŽN poreikiams pritaikyti priemonės. Utenos rajono savivaldybėje bendrojo ugdymo mokyklos mokinių pavėžėjimui naudoja 17 mokyklinių autobusų, kurie nepritaikyti neįgalių mokinių pavėžėjimui užtikrinti, todėl atitinkamai svarstyтина įsigyti 1 autobusą, pritaikytą judėjimo negalią turintiems asmenims. Pagal savivaldybės pateiktus 2022-09-01 duomenis bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 13 judėjimo negalią turinčių mokinių, o ikimokyklinio ugdymo įstaigose – 7 tokie vaikai. Pastebima tendencija, kad šių vaikų skaičius bendrojo ugdymo mokyklose didėja lyginant su 2020-09-01 ir 2021-09-01 duomenimis (nuo 11 iki 13).

Tarp visų regiono savivaldybių nurodoma, kad po 2 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių pastatus yra pritaikyta Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse. Anykščių rajono savivaldybėje iš duomenis pateikusių 10 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių), 3 pastatai yra 2 aukštų, o 7 – 3 aukštų ir daugiau. Pagal pateikiamus duomenis 7 įstaigų pastatai pritaikyti dalinai (*2 ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba, 1 pastate ir teritorijoje aplinka iš esmės pritaikyta, bet yra nepritaikytų pastato (infrastruktūros) elementų, o 4 ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*), 1 mokykla dėl mažo mokinių skaičiaus ir / ar mokyklų tinklo pertvarkos procesų nėra pritaikyta ŽN poreikiams. Įvertinus bendrą mokyklų situaciją svarstyta pritaikyti ŽN poreikiams Anykščių Jono Biliūno gimnaziją (mokinių skaičius 439, tarp kurių yra ir su judesio ir padėties sutrikimais), kadangi ši įstaiga yra pritaikyta tik dalinai, t. y. ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis (*liftu nebuvimas riboja neįgalaus asmens patekimą į II, III gimnazijos aukštą, nesudaromos sąlygos naudotis visomis ugdymui skirtomis patalpomis ir priemonėmis, patekti į valgyklą, todėl svarstytinus liftu arba keltuvo įrengimas bei kitos Gairėse nustatytus reikalavimus atitinkančios priemonės*), tačiau įvertinus šios mokyklos techninius parametrus nustatyta, kad negali būti užtikrintas finansavimo gairėse numatytų visų pritaikomumo ŽN poreikiams reikalavimų išpildymas, todėl priimtas sprendimas šios mokyklos pritaikymo ŽN poreikiams atsisakyti. Taip pat, svarstyta pritaikyti ne tik efektyviai veikiančias mokyklas, bet ir tas, kuriose yra aiškiai išreikštas tam poreikis, pvz. Anykščių Antano Baranausko pagrindinės mokyklos Specialiojo Ugdymo skyrius-daugiafunkcinis centras, kuriame ugdomi 26, įskaitant ir su judesio ir padėties sutrikimais, vaikai ir mokiniai iš viso rajono, turintys didelių ir labai didelių ugdymosi poreikių. Šiuo metu minėtoje įstaigoje dėl sugedusio liftu (neremontuotinas) nėra tinkamų sąlygų ŽN naudotis pastato II aukšte įrengtomis ugdymui skirtomis

erdvėmis ir priemonėmis, todėl būtinas išorinės lifto šachtos ir lifto įrengimas, taip pat ir kitos Gairėse nustatytus reikalavimus atitinkančios ŽN poreikiams pritaikymo priemonės. Taip pat, atsižvelgiant į vykdomą mokyklų tinklo pertvarką, uždaromas neefektyviai veikiančias teritoriškai nutolusiose kaimo vietovėse esančias švietimo įstaigas, siekiant užtikrinti švietimo paslaugų prieinamumą ir mokinių pavėžėjimo galimybes, svarstyta įsigyti 6 mokyklinius, pritaikytus judėjimo negalią turintiems asmenims, autobusus, kadangi iš šiuo metu turimų mokyklinių autobusų didžioji dalis yra ne tik baigiantys nusidėvėti, bet ir nei vienas iš jų nėra pritaikytas neįgaliesiems, turintiems fizinę negalę, vežti. Pagal savivaldybės pateiktus 2022-09-01 duomenis bendrojo ugdymo mokyklose mokosi 3 judėjimo negalią turintys mokiniai, dar trys 3 šią negalią turintys vaikai ugdomi ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Nustatyta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigose šių vaikų skaičius nuo 2019-09-01 didėjo (nuo 1 iki 3), o bendrojo ugdymo mokyklose pagal buvusius ankstesnių metų duomenis, įvertinama galima šių vaikų skaičiaus didėjimo tendencija (pagal ankstesnių metų duomenis bendrojo ugdymo įstaigose buvo 4 vaikai su judėjimo negalia). Kaip ir nurodyta prie ikimokyklinių paslaugų prieinamumą ribojančių giluminių problemos priežasčių, svarstytinas įsigyti bendras mokyklinių autobusų skaičius (6) yra būtinas, siekiant užtikrinti ne tik BU mokyklų paslaugų prieinamumą, bet ir ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičiaus didinimą, ypatingai nutolusiose Anykščių rajono savivaldybės kaimiškose teritorijose.

Molėtų rajono savivaldybėje iš duomenis pateikusių 9 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių), 1 yra 1 aukšto, 5 yra 2 aukštų ir 3 atitinkamai 3 aukštų ir daugiau. Pagal pateikiamus 2022-2023 m. m. duomenis, 2 įstaigų pastatai yra pritaikyti ŽN poreikiams, 6 pritaikyta dalinai (*1 ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje su asistento pagalba, o atitinkamai 5 ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*), 1 mokykla nėra pritaikyta. Atsižvelgus į savivaldybės BU įstaigų perspektyvą, mokinių skaičių ir esamą tik dalinį ŽN pritaikymą, svarstyta pritaikyti ŽN poreikiams Molėtų pradinę mokyklą (*ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*), Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus gimnaziją (*ŽN gali judėti visame pastate ir teritorijoje, tačiau tik su asistento pagalba*) ir Molėtų r. Alantos gimnaziją (*ŽN gali naudotis tik pirmame aukšte esančiomis patalpomis*). Taigi, šiose ugdymosi įstaigose laisvas judėjimas yra suvaržytas, todėl būtina pagerinti bendrą mokyklų erdvių prieinamumą tikslinėms asmenų grupėms, pagal Gairėse nustatytus pritaikymo ŽN poreikiams reikalavimus. Analizuojant mokinių pavėžėjimo paslaugų apimtį nustatyta, kad Molėtų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose, pagal 2022-09-01 duomenis, yra 20 mokyklinių autobusų, iš jų 5 tik aštuonių vietų ir tik 1 autobusas pritaikytas neįgaliesiems, 9 autobusai senesni nei 10 metų, dažnai genda, todėl svarstyta įsigyti 1 mokyklinį autobusą, pritaikytą neįgalių asmenų poreikiams. Pagal savivaldybės pateiktus 2022-09-01 duomenis bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 5 judėjimo negalią turintys vaikai, o ikimokyklinio ugdymo įstaigose – 1. Svarbu pažymėti ir tai, kad bendrojo ugdymo mokyklose šių vaikų skaičius nuo 2021-09-01 didėjo (nuo 2 iki 5). Tai pat pagal savivaldybės 2022-09-01 duomenis nustatyta, kad savivaldybėje yra 2 ikimokyklinio amžiaus vaikai, turintys judėjimo negalią, kurie nelanko ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

Apibendrinimas. *Pagal ŠVIS skelbiamus regione esančių mokyklų pritaikymo neįgaliesiems anketų už 2022-2023 m. m. duomenis nustatyti vidiniai regiono savivaldybių netolygumai: Ignalinos, Zarasų rajonų ir Visagino savivaldybėse ŽN poreikiams nėra pritaikyta nei viena BU įstaiga ar jos skyrius; Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse pritaikyta po 2 įstaigas; Utenos rajono savivaldybėje – 1 įstaiga. Minėtai problemos giluminei priežastčiai pašalinti, atliepiant į pagrindinės su nagrinėjama paslauga susijusios tikslinės grupės (atskirtį (taip pat ir dėl negalios) ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantys vaikai, mokiniai, kiti asmenys su negalia (vaikų tėvai, mokytojai ir kt.) poreikius, Priemonės apimtyse planuojama pritaikyti ŽN poreikiams 11 regiono BU įstaigų ir /ar jų skyrių, kurių bendras mokymo klasių talpumas būtų ne mažiau kaip 5 500 asmenų, o naudotojų skaičius per metus ne mažiau kaip 3 100 asmenų. Taip pat tinkamam ugdymo paslaugų prieinamumui užtikrinti visame regione, planuojama įsigyti 12 mokyklinių autobusų, pritaikytų judėjimo negalią turintiems asmenims vežti, kuriais preliminariai skaičiuojama, kad nustatytais maršrutais bus teikiama pavėžėjimo paslauga ne mažiau kaip 336 vaikams (įvertinus ir ikimokyklinio ugdymo prieinamumui didinti numatomą įsigyti autobusų skaičių (6) bei numatomų pavežti ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo vaikų skaičių (195), bendras įsigytų autobusų skaičius sudarys 18 vnt., o nustatytais maršrutais bus pavežama ne mažiau kaip 531 įvairaus amžiaus vaikas, įskaitant ir negalią*

turinčius vaikus. Be minėtų kiekybinių rodiklių, pilna apimtimi atliktos numatytos veiklos leistų užtikrinti, kad Priemonės apimtyse ŽN poreikiams būtų pritaikyta ne mažiau kaip 20 proc. regione esančių BU įstaigų ir / ar jų skyrių (skaičiuojant pagal planuojamų pritaikyti įstaigų ar jų padalinių skaičių (11), vertinant pagal ŠVIS sistemoje pateikiamas Mokyklų pritaikymo neįgaliesiems anketas – 54, t. y. $11/54=20$ proc.).

Siekiami esamos problemos sprendimo rezultatai leis prisidėti prie RPP nurodytos 2 problemos „Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis“ susijusių priežasčių pašalinimo ir atitinkamai priskirto poveikio rodiklio „Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis | procentai“ reikšmės siekimo.

Esamų problemos giluminių priežasčių atsiradimą iš dalies įtakojo ir nepakankamos 2014–2020 m. ES fondų investicijų intervencijos, t. y. numatytos lėšos buvo nepakankamos esamų problemų pašalinimui, atliekamos intervencijos buvo vykdomos vadovaujantis formaliais Statybų techniniais reikalavimais dėl horizontaliųjų kriterijų taikymo, o ne įgyvendinamos konkrečios priemonės / veiklos, skirtos infrastruktūros pritaikymui neįgalųjų poreikiams.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokyklų infrastruktūros modernizavimas ir aprūpinimas priemonėmis, skatinančiomis vaikų kūrybiškumą ir savireguliaciją buvo finansuojamas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.1.3-CPVA-R-705 priemonę „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas“⁶. Savivaldybių iniciatyvų rėmimas tobulinant pradinio, pagrindinio, vidurinių ir progimnazijų, gimnazijų tipo mokyklų tinklą ir gerinant ugdymo kokybę per pastatų, ugdymo priemonių ir aplinkos modernizavimą, skiriant didelį dėmesį kūrybiškumą skatinančiai ugdymo(si) aplinkai, užtikrinant vaikų saugumą ir pritaikant nenaudojamas švietimo įstaigų patalpas kitoms švietimo reikmėms buvo finansuojamas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.1.3-CPVA-R-724 priemonę „Mokyklų tinklo efektyvumo didinimas“⁷.

Būtina pažymėti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokyklų infrastruktūros modernizavimui, pagal 09.1.3-CPVA-R-705 priemonę, visam Utenos regionui buvo skirta tik 845 066,00 Eur, o prioritetas buvo teikiamas atnaujinimui toms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, kuriose buvo įgyvendinamos Ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių erdvių modernizavimo rekomendacijos⁸. Dėl minėtų priežasčių Utenos regione šios priemonės lėšomis buvo dalinai modernizuotos tik 2 Utenos regiono ikimokyklinio ugdymo įstaigos (Utenos vaikų lopšelis – darželis „Šaltinėlis“ ir Utenos vaikų lopšelis – darželis „Pasaka“), kadangi modernizuoti daugiau ugdymo įstaigų, atsižvelgus į Utenos regionui skirtą ES lėšų limitą bei įvertinus minėtose rekomendacijose pateikiamus įstaigų modernizavimo techninius pasiūlymus, galimybės nebuvo. Būtina paminėti ir tai, kad Utenos regionui (vieninteliam iš visų šalies regionų) nebuvo priskirta privaloma produkto rodiklio „Pagal veiksmų programą ERPF lėšomis sukurtos naujos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vietos“ (rodiklio kodas P.S.380) reikšmė, t. y. priemonės veiklos buvo skirtos ne naujų ugdymo vietų kūrimui, o esamų ikimokyklinio ir / ar priešmokyklinio ugdymo grupių atnaujinimui.

09.1.3-CPVA-R-724 priemonės įgyvendinimui visam Utenos regionui numatytas ES lėšų limitas siekė tik 830 529,00 Eur (mažiausia ES lėšų suma iš visų šalies regionų). Pagal šią priemonę finansavimas buvo skiriamas BU mokyklų mokomojo korpuso modernių kūrybiškumą skatinančių edukacinių erdvių kūrimui vidaus patalpose, atsižvelgiant į papildomus reikalavimus, t. y. visos modernios kūrybiškumą skatinančios edukacinės erdvės turėjo būti kuriamos ar atnaujinamos pritaikant edukacinės erdvės atnaujinimo ir jos aprūpinimo reikiama baldais ir (arba) įranga idėjas, pateiktas mokyklų edukacinių erdvių atnaujinimo (modernizavimo) projektiniuose pasiūlymuose, adresu: <http://www.projektas-aikstele.lt>. Dėl nustatytų minėtų reikalavimų ir nepakankamo finansavimo, Utenos regione buvo dalinai modernizuotos tik 3 BU įstaigos (Anykščių miesto A. Vienuolio progimnazija, Ignalinos Česlovo Kudabos progimnazija ir Molėtų gimnazija). Tačiau, kaip ir paminėta aukščiau, net

⁶ Priemonės finansavimo sąlygų aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-585

⁷ Priemonės finansavimo sąlygų aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. V-232

⁸ Rekomendacijos skelbiamos adresu: <http://www.projektas-aikstele.lt>

ir šiose įstaigose veiklos buvo vykdomos, atsižvelgiant į priemonės finansuotinas veiklas bei vadovaujantis formaliais Statybų techniniais reikalavimais dėl horizontaliųjų kriterijų taikymo, o ne įgyvendinamos tik tos veiklos, kurios būtų skirtos konkrečios infrastruktūros pritaikymui ŽN poreikiams.

Vaikų pavėžėjimo transporto priemonių įsigijimas dalinai buvo sprendžiamas pagal valstybinio planavimo 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ 09.1.3-CPVA-V-704 priemonę „Švietimo prieinamumo didinimas“, kurios viena iš remiamų veiklų buvo transporto priemonių, palengvinančių švietimo įstaigų pasiekiamumą, įsigijimas, tačiau ši veikla nespėdė nepakankamo ikimokyklinio ugdymo vietų pasiekiamumo problemos, t. y. nebuvo skirta ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų pavėžėjimui užtikrinti. Bendrojo ugdymo mokyklose, kaip parodė atlikta regiono savivaldybių analizė, valstybės mastu įgyvendintos priemonės poveikis nėra pakankamas, todėl būtinas papildomų transporto priemonių, užtikrinančių tinkamą vaikų pavėžėjimą, įskaitant negalią turinčių, įsigijimas.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonės veiklų įgyvendinamo teritorija apima Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos ir Zarasų rajonų bei Visagino savivaldybių teritorijas.

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Priemonės pagrindimo aprašo II skyriuje detalizuotų problemos giluminių priežasčių pašalinimui, siekiant padidinti ugdymo paslaugų prieinamumą atskirtį ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantiems vaikams, kuriant naujas ikimokyklinio ugdymo vietas ir infrastruktūrą pritaikyti neįgaliesiems efektyviai veikiančiose BU mokyklose numatoma:

1. **Naujų ikimokyklinio ugdymo vietų kūrimas, įskaitant pavėžėti iki ir iš ugdymo įstaigos lengvai pritaikomų transporto priemonių įsigijimas** (*naujų patalpų įrengimas naujai formuojamoms grupėms esamuose pastatuose; naujų ikimokyklinio ugdymo įstaigų pastatų ar priestatų statyba ir įrengimas; lauko edukacinių erdvių⁹ įrengimas naujai formuojamoms grupėms; esamų grupių patalpų remontas ir įrengimas, kai neviršijant higienos normose numatytų reikalavimų plečiamas esamų grupių pajėgumas didinant ugdymo vietų skaičių grupėje; papildomai galimos investicijos atnaujinant ikimokyklinio ugdymo įstaigos visų grupių ugdytinių reikmėms (sportui, kūrybai, tyrinėjimui, renginiams ir kt.) naudojamas edukacines erdves*);

2. **Universalus dizaino elementų ir kitų inžinerinių priemonių (pandusai, keltuvai, liftai, taktiliniai ir kiti sprendimai) įrengimas bendrojo ugdymo mokyklose, įskaitant pavėžėti iki ir iš ugdymo įstaigos lengvai pritaikomų transporto priemonių įsigijimas** (*būtinios apimties statybos, rekonstravimo ir remonto darbai diegiant konkrečius universalus dizaino ir kitų inžinerinių sprendimų elementus, „emocijų / nusiramino“ kambario įrengimas (remontas ir aprūpinimas reikiama baldais ir įranga)*).

Nurodytos veiklos sudarys tinkamas sąlygas spręsti Plane nustatytos problemos gilumines priežastis, t. y. bus steigiamos naujos ikimokyklinio ugdymo vietos; bus teikiama vaikų, įskaitant negalią turinčius mokinius, pavėžėjimo paslauga į / iš ugdymo įstaigos (ų); bendrojo ugdymo mokyklų aplinka bus pritaikoma mokinių ir kitų asmenų su negalia (*vaikų tėvai, mokytojai ir kt.*) poreikiams, kas leis kompleksiskai užtikrinti ugdymo paslaugų prieinamumą atskirtį ar socialines rizikas, dėl kurių kyla grėsmė patirti socialinę atskirtį, patiriantiems vaikams.

Galimi pareiškėjai: savivaldybių administracijos; savivaldybių įsteigtos mokyklos, vykdančios ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas.

Galimi partneriai: savivaldybių įsteigtos mokyklos, vykdančios ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas; savivaldybių administracijos.

⁹ Edukacinė erdvė suprantama kaip atviros ar uždaros vidaus ar lauko erdvės, kuriose vykdoma ar numatoma vykdyti formaliąsias ir / ar neformaliąsias edukacines veiklas ir kitas tiesiogines ugdymo / mokymo proceso veiklas (pvz., lauko žaidimų erdvės, grupių patalpos, mokymo klasės, aktų salės ir kt.).

Galimų pareiškėjų ir partnerių pasirinkimą nulemia Vietos savivaldos įstatyme nustatytos savivaldybių savarankiškosios (*savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimas (6 str. 5 p.); bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse, neatlygintino pavėžėjimo į mokyklas ir į namus organizavimas (6 str. 7 p.); ikimokyklinio ugdymo, vaikų ir suaugusiųjų neformaliojo švietimo organizavimas, vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimas (6 str. 8 p.); sąlygų savivaldybės teritorijoje gyvenančių neįgaliųjų socialiniam integravimui į bendruomenę sudarymas (6 str. 14 p.) ir dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant regionų plėtros planus (6 str. 23 p.)*) ir Valstybės savivaldybėms deleguotos funkcijos (*priešmokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo, profesinio mokymo ir profesinio orientavimo organizavimas, savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymosi pagal privalomojo švietimo programas užtikrinimas, mokyklų (klasių), vykdančių bendrojo lavinimo programas ir skirtų šalies mokiniams, turintiems išskirtinių gabumų ar specialiųjų poreikių, išlaikymas (7 str. 7 p.)*). Taip pat įvertinus projektų metu numatomo tvarkyti / pritaikyti nekilnojamo turto savininkus ir / ar faktinius šio turto naudotojus.

V SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Atsižvelgus į Vietos savivaldos įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas ir veiklas, kurios yra priskiriamos savivaldybių institucijoms, savivaldybių įstaigoms ar jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims ir kuriomis tiesiogiai prisidedama prie pažangos priemonės įgyvendinimo ir joje numatytų rezultatų pasiekimo, Priemonės pagrindimo aprašo IV skyriuje nurodytoms finansuotinoms Priemonės veikloms (1–2 veiklos) numatomas projektų planavimo atrankos būdas.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	<p>Pagal priemonę rengiamuose ir įgyvendinamuose projektuose negalės būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo, principo įgyvendinimui.</p> <p>Rengiant projektus, atsižvelgiant į Regioninės pažangos priemonės Nr. 12-003-03-01-23 (RE) „Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams“ finansavimo gairių¹⁰ nuostatas turės būti numatyta ir įvertinta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuriant naują infrastruktūrą turi būti užtikrinta, kad ji atitiktų statybos techninių reglamentų bei kitų teisės aktų reikalavimus, susijusius su šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija, ir atitiktų beveik energijos nenaudojančių pastatų projektavimo, statybos ir eksploatacijos (angl. Nearly Zero Energy Building, NZEB) standartą; - modernizuojant esamą infrastruktūrą turi būti laikomasi aplinkos apsaugą ir statybas reglamentuojančių teisės aktų. Taip pat, jei projekte

¹⁰ Finansavimo Gairės patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1542

		<p>planuojama ūkinė veikla galės turėti poveikį aplinkai ir ji pateks į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo taikymo sritį, turės būti atliktas planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - įsigyjamos tikslinės transporto priemonės turės būti ne žemesnio nei EURO VI–E standarto, kuris reglamentuoja teršalų išmetimo iš sunkiųjų transporto priemonių, ribojimą. Pagal poreikį galimos M2 arba M3 klasės transporto priemonės, varomos elektra, vandeniliu, biodujomis, pagamintomis iš Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 (RED II) reikalavimus atitinkančių žaliavų, arba hibridinės. Šis reikalavimas turės būti įrašytas transporto priemonių pirkimo dokumentuose, paslaugų įsigijimo ir kituose dokumentuose; - M kategorijos kelių transporto priemonių atveju padangos turės atitikti aukščiausios klasės padangoms taikomus išorinio riedėjimo triukšmo reikalavimus ir dviejų aukščiausių klasių padangoms taikomą riedėjimo varžos koeficientą (darantį įtaką energijos vartojimo efektyvumui), nustatytą Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2020/740 (231), kuri taip pat galima patikrinti Europos gaminių energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo duomenų bazėje (EPREL); - planuojama įsigyti įranga privalės atitikti efektyvumo, tvarumo, ilgaamžiškumo reikalavimus pagal Direktyvą 2009/125/EC ir Direktyvą 2011/65/EU; - turės būti įvertinti ir numatyti kiti Gairių 3. dalyje „Horizontaliųjų principų laikymosi reikalavimai“ nurodyti darnaus vystymosi horizontaliųjų principų taikymo reikalavimai.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	<p>Įgyvendinant 1 veiklą rekomenduojama skirti dėmesį modernių (inovatyvių), kūrybiškumą skatinančių edukacinių erdvių (<i>moderni kūrybiškumą skatinanti edukacinė erdvė suprantama kaip nevaržanti, atvira, komfortiška, estetiška, funkcionali, esant poreikiui lengvai pertvarkoma edukacinė erdvė, aprūpinta daiktais, medžiagomis ir įranga (funkcionaliais ir originaliais baldais, programose apibrėžtam ugdymo turiniui įgyvendinti reikalingomis darbo, kūrybos, vaizdinėmis priemonėmis), kurių pagalba užtikrinamas kokybiškas ikimokyklinis ugdymas ir galimybė vaikams dirbti grupėmis ar individualiai, vykdyti projektinę ir praktinę veiklą, ir kurioje pagal poreikį sukurta informacinių komunikacinių technologijų infrastruktūra</i>), kūrimui.</p>
3.	Lygių galimybių visiems	<p>Pagal Priemonę rengiamuose projektuose negali būti numatyta apribojimų, kurie turėtų neigiamą poveikį lygių galimybių ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ar kitais pagrindais principui įgyvendinti.</p> <p>Rengiant projektus turi būti numatomos tokios veiklas įgyvendinančios priemonės, kurios leistų užtikrinti sukurtos ar pagerintos infrastruktūros prieinamumo visiems reikalavimo įgyvendinimą.</p>

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Netaikoma (RPP nustatytiems poveikio rodikliams, prie kurių įgyvendinimo prisidės Priemonė, išankstinė(s) sąlyga(os) nenustatoma(os)).

VIII SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Lentelė Nr. 2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2024 m.)	Galutinė reikšmė (2029 m.)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Naujų ikimokyklinio ugdymo vietų kūrimas, įskaitant pavėžėti iki ir iš ugdymo įstaigos lengvai pritaikomų transporto priemonių įsigijimas	P.S.2.1024	Sukurtų naujų ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius, skaičius	1 557 579,00	1 323 942,15	0	104	<i>Rodiklis atitinka 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – IP) 4.5.uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama reikšmė - nustatyta atsižvelgus į pagal 1 veiklą, numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų suminį naujai planuojamų sukurti ikimokyklinio ugdymo vietų skaičių.</i>
	P.B.2.0066	Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros mokymo klasių talpumas, asmenys			0	631	<i>Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama reikšmė - nustatyta atsižvelgus į pagal 1 veiklą, numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų suminę vertę, apskaičiuojant esamą projekte dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo įstaigų talpumą + šiose įstaigose naujai kuriamas ikimokyklinio ugdymo vietas.</i>
	P.S.2.1029	Tikslinės transporto priemonės, skaičius			1 278 297,00	1 086 552,45	0
2. Universalus dizaino elementų ir kitų inžinerinių	P.S.2.1025	Mokyklos, kuriose buvo įdiegtos universala			0	11	<i>Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama reikšmė - nustatyta atsižvelgus į pagal 2 veiklą,</i>

priemonių (pandusai, keltuvai, liftai, taktiliniai ir kiti sprendimai) įrengimas bendrojo ugdymo mokyklose, įskaitant pavėžėti iki ir iš ugdymo įstaigos lengvai pritaikomų transporto priemonių įsigijimas.		us dizaino ir kitos inžinerinės priemonės pritaikant aplinką asmenims turintiems negalią, <i>skaičius</i>	3 202 007,74	2 721 706,56			numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų metu numatomų pritaikyti ŽN poreikiams mokyklų ir / ar jų skyrių bendrą skaičių.
	P.B.2.0067	Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros mokymo klasių talpumas, <i>asmenys</i>			0	5 519	Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama reikšmė - nustatyta atsižvelgus į pagal 2 veiklą, numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų metu numatomų pritaikyti ŽN poreikiams mokyklų / padalinių skaičiuotiną talpumą.
	P.S.2.1029	Tikslinės transporto priemonės, <i>skaičius</i>	2 506 846,06	2 130 819,15	0	12	Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama reikšmė - nustatyta atsižvelgus į pagal 2 veiklą, numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų suminių planuojamų įsigyti mokyklinių autobusų, skirtų mokinių, įskaitant ikimokyklinio amžiaus vaikus, pavėžėjimo paslaugai teikti, bendrą skaičių.

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (2021 m.)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2024 m.)	Galutinė reikšmė (2029 m.)	
1	2	3	4	5	6	7	8
R.B.2.2070	Naujos arba modernizuotos vaikų priežiūros infrastruktūros naudotojų skaičius per metus, <i>naudotojai per metus</i>	0	1 557 579,00	1 323 942,15	0	454	Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį, pradinė ir tarpinė rodiklio reikšmės, kaip ir IP, nenustatomos. Siekiama reikšmė apskaičiuota atsižvelgus į pagal 1 veiklą, numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų suminę vertę, apskaičiuojant priemonėje

							<i>dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo įstaigų preliminarų būsimą ikimokyklinio ugdymo paslaugos gavėjų (naujos arba modernizuotos infrastruktūros naudotojų) skaičių per metus.</i>
R.S.2.3030	Vaikų, pasinaudojusių pavėžėjimo paslaugomis naujai įsigytais transporto priemonėmis, skaičius per metus, <i>asmenys per metus</i>	0	3 785 143,06	3 217 371,60	0	531	<i>Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį. Pradinė ir tarpinė rodiklio reikšmės, kaip ir IP, nenustatomos. Siekiama reikšmė apskaičiuota atsižvelgus į pagal 1 ir 2 veiklą numatomų įgyvendinti regiono savivaldybių projektų / veiksmų metu įsigytais mokykliniais autobusais teikiamą pavėžėjimo paslaugą pasinaudojusių mokinių, įskaitant ikimokyklinio amžiaus vaikus, skaičių.</i>
R.S.2.3026	Mokyklų, kuriose buvo įdiegtos universalus dizaino ir kitos inžinerinės priemonės, aplinką pritaikant asmenims turintiems negalia, dalis nuo visų mokyklų, <i>procentas</i>	7,6			0	20	<i>Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį. Pradinė reikšmė nustatyta pagal Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS) pateikiamus Mokyklų pritaikymo neįgaliesiems anketų 2020-2021 m. m. duomenis Utenos regione, iš pateiktų 66 bendrojo ugdymo mokyklų ir jų padalinių (skyrių) duomenų, nurodoma, kad tik 5 mokyklų ir jų padalinių (skyrių) pastatai yra pritaikyti ŽN poreikiams (7,6 proc.). Tarpinė reikšmė, kaip ir IP nenustatoma. Siekiama reikšmė apskaičiuota, atsižvelgiant į pagal 2 veiklą numatomų pritaikyti mokyklų ir jų skyrių skaičių (11) bei ŠVIS pateikiamus Mokyklų pritaikymo neįgaliesiems anketų 2022-2023 m. m. duomenis (bendrai regione pateikta 54 mokyklų ir jų skyrių duomenys, atitinkamai $11/54=20$ proc.)</i>
R.B.2.2071	Naujos arba modernizuotos švietimo infrastruktūros naudotojų skaičius per metus, <i>naudotojai per metus</i>	0	3 202 007,74	2 721 706,56	0	3 144	<i>Rodiklis atitinka IP 4.5. uždaviniui priskirtą rezultato rodiklį. Pradinė ir tarpinė rodiklio reikšmės, kaip ir IP, nenustatomos. Siekiama reikšmė apskaičiuota atsižvelgus į pagal 2 veiklą, numatomų įgyvendinti regiono</i>

							<i>savivaldybių projektų / veiksmų suminę vertę, apskaičiuojant priemonėje dalyvaujančių mokyklų ir /ar jų skyrių preliminarų būsimą naujos ar modernizuotos infrastruktūros naudotojų skaičių per metus.</i>
--	--	--	--	--	--	--	---

Utenos regiono plėtros
tarybos administracijos
direktorius

Nerijus Čepauskas